

ОНІСІФОРОВА

Валентина Юрїївна

Valentinaonisiforova@gmail.com

УДК 336.2

**АЛГОРИТМ ТА КРИТЕРІЇ ВИБОРУ
СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ
МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА В
УКРАЇНІ****СІДЕЛЬНИКОВА**

Владислава Костянтинівна

vladasid09@gmail.com

к.е.н., доцент, Харківський
національний автомобільно-дорожній
університет**ALGORITHM AND SELECTION
CRITERIA FOR SMALL ENTERPRISE
TAXATION SYSTEM IN UKRAINE**к.е.н., доцент, Харківський
національний педагогічний
університет імені
Г.С. Сковороди**ONISIFOROVA Valentyna Yuriivna** – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University**SIDELNIKOVA Vladyslava Kostiantynivna** – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv National Pedagogical University after Hryhorii Skovoroda

У сучасних умовах в Україні малі підприємства мають альтернативу роботи за загальною або за спрощеною системою оподаткування. Вибір з цієї альтернативи має бути чітко економічно обґрунтованим та повинен мати конкретний алгоритм і критерії вибору. Метою вибору системи оподаткування для підприємства є мінімізація податкового навантаження, тому вибір з альтернативи фактично постає лише перед підприємцями, які можуть бути віднесені до третьої групи платників єдиного податку. У результаті дослідження визначено, що головним критерієм вибору є рівень рентабельності підприємства, граничне значення якого на сьогодні складає 28%.

* * *

В современных условиях в Украине малые предприятия имеют альтернативу работы на общей или упрощенной системе налогообложения. Выбор из этой альтернативы должен быть четко экономически обоснован и должен иметь конкретный алгоритм и критерии выбора. Целью выбора системы налогообложения для предприятия является минимизация налоговой нагрузки, поэтому выбор из альтернативы фактически возникает только перед предпринимателями, которые могут быть отнесены к третьей группе плательщиков единого налога. В результате исследования установлено, что главным критерием выбора является уровень рентабельности предприятия, предельное значение которого на сегодня составляет 28 %.

* * *

The problem of optimization of the tax burden is urgent for any enterprise that operates in a market economy. In current conditions in Ukraine the part of the enterprises which are belonged to the group of small in according to degree of they activity has a legally established and regulated alternative when choosing the method of their activities results taxation. These mean that these enterprises have a choice between a general and simplified system of their activity taxation. However, this choice should be made reasonably, taking into account all aspects of the activity of a particular enterprise. The purpose of the article is determination of the algorithm and criteria for selecting the most effective system of the enterprise activity results taxation, help to choice general or simplified taxation according to minimize the tax burden. In fact, the problem of choosing a tax system takes place only for the entrepreneurs of the third group. For entrepreneurs who belong to the first and second groups, a simplified tax system is by far the most appropriate. The main criterion for deciding about choosing the tax system is the control of level profitability. A simplified tax system that links the tax level to the income level of an enterprise is more profitable for businesses with a high level of profitability. This means that the profitability of the activity must exceed a certain threshold level at choosing this system. Under the current 18 percent income tax rate and the third group single tax rate of 5 percent of profit, the limiting level of profitability, exceeding of which is the criterion for the transition to a simplified tax system, is 28 percent. The profitability level will have a slight adjustment to the cost of accounting services if foreign workers are involved for this. However, such adjustments are insignificant. An important condition for the transition to a general system of taxation at a profitability level below the limiting level is the ability to full, accurate and objective reflection for all existing costs. The presence of large amounts of non-transparent costs is a factor for choice of simplified tax system.

Ключові слова: загальна система оподаткування, спрощена система оподаткування, податок на прибуток, єдиний податок, єдиний соціальний внесок

Ключевые слова: общая система налогообложения, упрощенная система налогообложения, налог на прибыль, единый налог, единый социальный взнос

Keywords: general tax system, simplified tax system, income tax, single tax, single social contribution

ВСТУП

Проблема оптимізації податкового навантаження є актуальною для будь-якого підприємства, яке функціонує в умовах ринкової економіки. У сучасних умовах України частина підприємств, що відносяться до групи малих відповідно до обсягів діяльності, має законодавчо встановлену та врегульовану альтернативу

у разі обрання методу оподаткування результатів їх діяльності, тобто має вибір між загальною та спрощеною системою оподаткування. Однак такий вибір має робитися обґрунтовано, враховуючи усі аспекти діяльності конкретного підприємства.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні алгоритму та критеріїв обрання найбільш ефективної системи опо-

даткування результатів діяльності підприємства – загальної або спрощеної, з позиції мінімізації податкового навантаження.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час проведення дослідження використані методи: узагальнення, аналізу та синтезу, логічного аналізу. Інформаційною базою дослідження є наукові праці, електронні інформаційні ресурси та матеріали періодичних видань.

РЕЗУЛЬТАТИ

Говорячи про вибір підходу до оподаткування, слід відзначити, що фактично проблема обрання системи оподаткування постає лише перед підприємцями, які відносяться до третьої групи. Для підприємців, які за обсягами доходу відносяться до груп 1 та 2, спрощена система оподаткування безумовно є найбільш доцільною через наступні причини: розмір податку в цих групах не прив'язаний до поточного розміру доходу, а в переважній більшості випадків розмір податку на прибуток, розрахований за загальною системою, буде значно перевищувати розмір єдиного податку; складність ведення обліку на загальних засадах для підприємця; вартість сторонніх послуг з ведення обліку на загальних засадах значно перевищує розмір можливого єдиного податку; певна суперечність у визначенні розміру єдиного соціального внеску, з одного боку, переважна більшість підприємців схильна мінімізувати його розмір, але з іншого боку, – загальна система оподаткування створює умову для підвищення рівня нарахованої заробітної плати з метою підвищення розміру витрат задля зниження податку на прибуток.

Таким чином, у загальному вигляді алгоритм дій власника під час обрання ефективної системи оподаткування з точки зору мінімізації податкового навантаження має вигляд:

- необхідно провести збір інформації про всі аспекти діяльності підприємства, які мають визначне значення для обрання загальної або спрощеної системи оподаткування його діяльності;

- на основі зібраних даних необхідно провести моніторинг рівня доходу підприємства за попередній рік та поквартально, щоб визначити чи потрапляє підприємство за цим показником до переліку підприємств, яким дозволено використовувати спрощену систему оподаткування;

- якщо річний рівень доходу не перевищує 5 млн. грн. та не виходить за граничний рівень поквартально, необхідно провести контроль виду діяльності – тобто проаналізувати чи може підприємство використовувати спрощену систему оподаткування відповідно до його виду діяльності;

- якщо вид діяльності підприємства входить до переліку таких, яким дозволено спрощену систему оподаткування, необхідно провести аналіз рівня рентабельності, бо на практиці спрощена система оподаткування в сучасних умовах її реалізації є більш привабливою для підприємств з високим рівнем рентабельності;

- якщо рівень рентабельності діяльності підприємства достатньо високий, йому доцільно працювати

за спрощеною системою оподаткування.

Аналізуючи наведений алгоритм, слід відзначити, що фактично головним критерієм прийняття рішення про вибір системи оподаткування є контроль рівня рентабельності. Як вже зазначалося вище, спрощена система оподаткування, яка прив'язує рівень податку до рівня доходу підприємства, є більш вигідною для підприємств з високим рівнем рентабельності. Тобто для обрання цієї системи рентабельність діяльності повинна перевищити певний граничний рівень.

Проаналізуємо мінімальний рівень рентабельності, досягнення якого є умовою ефективності спрощеної системи оподаткування підприємства. Для цього сформуємо наступні умови. Податок на прибуток (ПП) за загальною схемою визначається наступним чином:

$$ПП = \frac{СПП}{100\%} \cdot Д \cdot \frac{Р}{100\%}, \quad (1)$$

де СПП – ставка податку на прибуток, %;

Д – розмір доходу, тис. грн.;

Р – рівень рентабельності, %.

Розмір єдиного податку (ЄП), який сплачується підприємцями третьої групи неплательниками ПДВ, визначається наступним чином:

$$ЄП = \frac{СЄП}{100\%} \cdot Д, \quad (2)$$

де СЄП – ставка єдиного податку третьої групи, %.

Тобто, якщо підприємство своєю метою ставить мінімізацію розвитку податку, можна сформулювати правило, що підприємство має перейти на спрощену систему оподаткування у випадку, коли за дозволеного рівня доходу рівень рентабельності перевищує певний рівень, розмір якого визначається співвідношенням ставки єдиного податку та ставки податку на прибуток:

$$ЄП \leq ПП, \quad (3)$$

Тобто

$$Р \geq \frac{СЄП}{СПП}. \quad (4)$$

В умовах існуючої ставки податку на прибуток у розмірі 18 % від суми прибутку та ставки єдиного податку для третьої групи в розмірі 5 % від суми доходу, граничний рівень рентабельності, перевищення рівня якого є критерієм переходу до спрощеної системи оподаткування, є рентабельність на рівні 28 %.

Слід відзначити, що рівень рентабельності може мати незначну поправку на вартість послуг з ведення обліку, якщо для цього залучаються сторонні виконавці, однак таке корегування є незначним та несуттєвим.

Ще однією важливою умовою переходу на загальну систему оподаткування в умовах рівня рентабельності, меншого за граничний рівень, є можливість повного, точного та об'єктивного відображення в обліку всіх існуючих витрат. Наявність значних розмірів непрозорих витрат є фактором обрання спрощеної системи оподаткування.

ВИСНОВКИ

Отже, можливість використання підприємством спрощеної системи оподаткування є дієвим інструментом зменшення податкового навантаження, однак такий вибір не завжди є безумовно ефективним, а тому він повинен мати чітке обґрунтування й розрахунок.

Список використаних джерел

1. Дмитрієв І.А., Майборода Ю.В. Соціально-економічна сутність малого підприємництва, проблеми його розвитку в Україні. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2012. № 1. С. 35-38.
2. Doing business-2018. Україна в рейтингу світового банку легкості ведення бізнесу: URL: <http://edclub.com.ua/analitika/doing-business-2018-ukrayina-v-reytingu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu>
3. Кириченко О.А., Ваганів К.Г. Стратегія розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2008. №1. С. 103-126.
4. Юрій С.М. Податкова система України: становлення та розвиток. Економічний форум. 2014. № 3. С. 286-292.
5. Соскін О.І. Трансформація податкової системи в контексті формування сучасної економічної моделі України. Журнал «Економічний часопис-XXI». 2010. № 34. С. 7-14.
6. Крисоватий А.І., Мельник В.М. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 236 с.
7. Крисоватий А.І., Федосов В., Яренко Г. Оподаткування багатства: виклик для України. Журнал європейської економіки. 2015. № 2. Т. 14. С. 183-205.
8. Швець Ю.О., Завальнюк А.О. Податкові реформи в країнах ЄС: переваги, недоліки їх впровадження в податкову систему України. Європейський вектор економічного розвитку. 2016. №2 (21). С. 126-134.
9. Мельник В.М., Кошук Т.В. Сучасні податкові реформи у нових країнах – учасницях ЄС. Економіка і прогнозування. 2012. № 3. С. 102-117.
10. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

References

1. Dmytriiev, I.A., Maiboroda, Yu.V. Socio-economic essence of small business, problems of its development in Ukraine. Problems and prospects of entrepreneurship development. 2012. № 1. pp. 35-38. (in Ukrainian)
2. Doing business-2018. Ukraine in the ranking of the World Bank for ease of doing business. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/doing-business-2018-ukrayina-v-reytingu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu> (in Ukrainian)
3. Kyrychenko O.A., Vahaniv K.H. Strategy of development of small and medium business in Ukraine. Actual problems of the economy. 2008. №1. pp. 103-126. (in Ukrainian)
4. Yurii S.M. The Tax System of Ukraine: Establishment and Development. Economic forum. 2014. № 3. pp. 286-292. (in Ukrainian)
5. Soskin O.I. Transformation of the tax system in the context of the formation of a modern economic model of Ukraine. Journal "Economic Journal-XXI". 2010. № 34. pp. 7-14. (in Ukrainian)
6. Krysovatyi, A.I., Melnyk, V.M. Tax Transformations in the EU and Ukraine's Tax Policy in the Context of Eurointegration: monograph, Ternopil: TNEU, 2014. 236 p. (in Ukrainian)
7. Krysovatyi A.I., Fedosov V., Yarenko, H. Taxation of wealth: a challenge for Ukraine. Journal of the European Economy. 2015. № 2. Vol. 14. pp. 183-205. (in Ukrainian)
8. Shvets Yu.O., Zavalniuk A.O. Tax reforms in EU countries: advantages, disadvantages of their introduction into the tax system of Ukraine. European vector of economic development. 2016. №2 (21). pp. 126-134. (in Ukrainian)
9. Melnyk V.M., Koshchuk T.V. Modern tax reforms in the new EU member states. Economics and Forecasting. 2012. № 3. pp. 102-117. (in Ukrainian)
10. Tax Code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (in Ukrainian)